

Umman 2014

Sefa Mutlu Koca

[Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özcan Kayalı

[Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü]

Özet

Umman, saltanat ile yönetilen, bütçe gelirlerini petrol kaynakları ile sağlayan ve Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) üyesi olan bir Ortadoğu ülkesidir. Diğer Arap ülkelerinden farkı, sahip olduğu petrol ve doğal gaz kaynaklarının daha sınırlı olması, bağımsız ve tarafsız dış politika iddiasıyla İran ile yakın politik ilişkiler kurabilmesidir. Bunun somut bir örneği, bu yıl Kasım ayında Maskat'ta gerçekleşen ABD-AB-İran üçlü görüşmelerine ev sahipliği yapmış olmasıdır. 2014 yılında Umman yönetimi için en önemli konu, petrol fiyatlarındaki öngörülme­yen düşüş nedeni ile uzun yıllardır yürütölmeye çalışılan ekonominin çeşitlendirilmesine yönelik politikalara hız verilmesi olmuştur. Bunun yanında Umman, OECD'nin petrol üretiminin azaltılmaması kararına ciddi eleştiriler getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Umman | Ekonomi | Enerji | Dış Politika

Oman 2014

Abstract

Oman is a country which ruled by Sultanate in the Middle-East. It is a member of Gulf Cooperation Council (GCC) and provides its budget revenue from the oil resources. Different from the other Arab Countries, Oman's oil and gas resources are more limited and as a result of its allegedly independent and impartial foreign policy, Oman can make a close political relationship with Iran. For a concrete example, this year Oman hosted the trilateral meeting between Iran - US - EU in Muscat in November. The most important issue for the government of Oman in 2014 is to accelerate policies that provide diversification of economy due to the unforeseen decline in the oil prices. Besides, Oman makes serious criticism on OECD's decision not to reduce oil production.

Keywords: Oman | Economy | Energy | Foreign Policy

Giriş

Umman'da 2014 yılı içerisindeki en önemli hadiselerden biri şüphesiz Sultan Kabus Bin Said'in temmuz ayında tedavi için Almanya'ya gitmiş olmasıdır. 73 yaşındaki Kabus'un kolon kanseri olması dolayısı ile tedavi süreci yaklaşık 6 ay sürmüştür.¹ Rahatsızlığının bu derece gündeme gelmesinin temel sebebi ise Sultan'ın oğlu olmadığı için ölümü sonrası doğabilecek muhtemel siyasi belirsizlik beklentisinden kaynaklanmaktadır.

Umman, nüfusun çoğunluğu itibari ile Haricilik'in bir kolu olarak kabul edilen İbadilik kolundandır. Saltanat'ta genel olarak Sünni ve Şii ayrımının keskin çizgileri yer almamaktadır. Bu yönü ile ülke hoşgörülü dini geleneklerin yerleştiği bir yer olmuştur. Ülkede yaygın bir adet olarak camilerde farklı mezhepte insanlar birbirlerine dua etmektedir. Umman, diğer Körfez ülkelerine göre kadın hakları konusundaki seviyesi itibari ile daha ileridir. Kadınlar iş gücü ve siyaset alanında rol oynayabilmekte, mülkiyet hakları itibari ile de erkeklerle eşit seviyede haklara sahip olabilmektedir. Örneğin, Dr. Rawyael-Busaidi Yüksek Öğretim Bakanlığı, Hunaina Sultan el-Mughairy, Umman'nın ABD Büyükelçisi görevini halen yürütmektedir. Kız çocuklarının ilk ve orta derece eğitimde okullaşmaları erkeklere göre daha fazladır.²

İç Politika

Umman Baharı'nın Devamı Olarak Yönetim Karşıtı Protestolar

Arap Baharının, siyasi değişiklik ve işsizlik sorununa çözüm istekleriyle Umman sokaklarına sıçradığı 2011 yılının başlarında Maskat yönetimi kısa vadeli vaatlerle sorunu yatıştırmıştı. Sultan Kabus, kamu sektöründe 50 bin ve özel sektörde de mümkün olan en fazla sayıda yeni kadronun ihdas edileceğini belirtmiş, aynı zamanda da 12 bakanı görevden alarak halkın tepkisine kayıtsız

kalmadığını göstermişti.³ Ancak hükümetin reform sözü ve halkın taleplerine cevaben vaatler vermesinin üzerinden 3 yıl geçmesine rağmen bu sözler tam olarak yerine getirilememiş, aksine güvenlik güçlerinin yönetim karşıtı görüşler açıklayan kesimlere karşı güç kullanması ile adeta çökmüştür.⁴

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (İHİÖ) belirttiğine göre Sultan'ı küçük düşürücü ifadeler, halkı yönetime karşı kışkırtıcı açıklamalar veya insanları meydanlarda toplanmaya çağırarak gibi eylemler nedeniyle güvenlik güçleri, vatandaşlar üzerinde güç kullanmakta ve savcılar da aktivistleri sorgusuz veya herhangi bir açıklama yapmadan uzun süre tutuklamaktadırlar. Yetkililerin reform yanlısı aktivistleri tutukladıkları ve onların avukat tutmalarına müsaade etmedikleri de ayrıca belirtilmektedir. Buna ilaveten İHİÖ, Umman Anayasası'nın 137. Maddesinin de özel amaçlarla insanların bir araya gelmesinin ve en az 10 kişinin kamu düzenini zora sokacak şekilde gösteri yapmasının 3 yıla kadar hapis cezası getirdiğini de belirtmektedir.⁵

İHİÖ Ortadoğu ve Kuzey Afrika Temsilcisi Joe Stork, Umman üzerine yaptığı araştırmada halkın açık bir şekilde artık yüksek sesle reform yönünde konuşmaktan ve barışçıl amaçlı da olsa gösteri yapmaktan korktuğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde BM Barışçıl Toplanma ve Gösteri Yapma Özgürlüğü Özel Raportörü Maina Kiai de Umman ziyaretinin ardından 13 Eylül 2014 tarihinde yaptığı açıklamada, sessizliğin Umman'da bir kültür olarak yayıldığını ve korkunun reform yanlısı konuşmak isteyenleri etkilediğini söylemektedir. Bu yanlışın sosyal iletişim ağları üzerinden görüşlerini yazanları da kapsamaması eleştiren Kiai, Maskat yönetiminin demokratik gösteri ve dernekleşme hakkının normal olarak kullanılabilmesi için adım atması gerektiğini belirtmiştir.⁶

Sultan Kabus'un Sağlık Sorunları ve Siyasi Belirsizlik İhtimali

1970 yılından beri iktidarda bulunan Sultan Said'in 5 Kasım 2014 tarihinde Umman devlet televizyonunun yaptığı haberde, sağlık problemleri yaşadığı öğrenilince Umman'ın geleceği konusunda birtakım tartışmalar yaşanmaya başlamıştır. Bu haberi doğrular nitelikte ağustos ayında, Ummanlı bir diplomat Sultan Said'in kolon kanseri olduğunu belirtmişti. Almanya'da 6 ay tedavi gören Sultan'ın 18 Kasım'da yapılan ulusal kutlamalara katılamayacağını açıklaması üzerine bu endişeler daha da artmıştır. Fakat Kabus bin Said, bir ses kaydı yayınlarak sağlığının yerinde olduğunu göstermeye ve iç ve dış siyasete güven vermeye çalışmıştır.⁷

Diğer Körfez ülkeleri Suudi Arabistan, Kuveyt, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri liderleriyle karşılaştırıldığında, Sultan Said'in herhangi bir oğlu, kızı, kardeşi veya üvey kardeşinin olmaması, kendisinden sonrası için nasıl bir yapı olacağı sorusunu ortaya çıkarmaktadır. 1970 yılında iktidarı babasından devraldığından itibaren özellikle İngiltere'nin de destekleriyle ülkesini kalkındırmak için yoğun çaba sarf eden Said, yetkilerin paylaştırılması noktasında ise aynı oranda cömert davranmamıştır. Her ne kadar devletin

uluslararası arenada görünen yüzü Dışişleri Bakanı Yusuf bin Alavi olsa da Sultan Said Maliye, Savunma ve Dışişleri Bakanlıkları, Başbakanlık ve Merkez Bankası Başkanlığı gibi görevleri ismen yürütmese de fiili olarak kontrolü altında tutmaktadır.⁸

Diğer yandan 2011 yılındaki gösterilerden sonra vaat edilen sözlerin yerine getirilmemiş olması ve reform konusunda ciddi bir adımın atılmamış olması da Said karşıtı sesleri yükseltmektedir. Buna bir de yönetim karşıtı görüşlerini facebook, twitter veya blog siteleri gibi farklı platformlarda ifade eden Salih el-Jaddah'ın 21 Ocak 2014 ve 10 Aralık 2014 tarihlerinde iki kez tutuklanması ve yurt dışına seyahat yasağı getirilmesi,⁹ Bahreynli aktör ve siyasi bir aktivist olan Sadık Cafer Mansur el-Şabani'nin 27 Ocak'ta sınır dışı edilmesi, ağustos ayında Şura Konsey üyesi Dr. Talib el-Mamari ve Liwa şehri meclis üyesi Sahr el-Balushi'nin 4 yıllık bir cezaya mahkum edilmesi ki bu cezanın bir yılı Mamari ve Balushi'nin bir önceki yıl hava kirliliğini protesto eden bir gösteriye katılmalarından dolayı almış olması¹⁰ Umman iç siyasetinde özgürlük ve reform konularında birçok sorunun olduğunu gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla Sultan Said'in sağlık problemleri nedeniyle iktidardan uzaklaşmak zorunda kalması durumunda devletin yönetim mekanizmasında nasıl bir değişikliğin olacağı ve yeni yönetimin demokratikleşme ve özgürlükler konusunda nasıl adımlar atacağı soruları ön plana çıkmaktadır.

Ekonomik Gelişmeler

Umman'da hükümet, genel ekonomi stratejilerini hazırlanan 5 yıllık planlarla uygulamaktadır. 2011-2015 dönemini kapsayan 8'inci 5 yıllık Kalkınma Planı önümüzdeki yıl itibarı ile son bulmaktadır. Maskat yönetimi öncelikli olarak petrol dışı sektörler ile birlikte özel sektörün desteklenmesi, kamu harcamalarının disipline edilmesi ile dengeli bir bütçe yapısının oluşturulmasını hedeflemektedir.¹¹ Umman, sahip olduğu Hidrokarbon enerji rezervlerinin yeni kuyuların tespit edilememesi durumunda önümüzdeki 25 yıl içinde ciddi oranda azalacak olması sebebiyle petrol dışı gelirlerin artırılmasına yönelik politikalar izlemektedir. Hükümet petrol dışı ihracatı artırmak için yeni sanayi projelerini desteklemekte, özellikle turizm gelirlerinin yükseltilmesine yönelik altyapı yatırımları gerçekleştirmektedir.

Umman ekonomisi 2014 yılında % 3,7 oranında büyümüştür. Bu oran 2013 yılı için % 2 olarak gerçekleşmiştir. Ülkede enflasyon, ortalama bir tüketicinin hissettiği enflasyonist baskıları yansıtmaya da açıklanan resmi rakamlara göre düşüktür. Maskat yönetimi enflasyona karşı fiyat artışının kontrolünü Merkez Bankası eli ile sağlamaktadır. 2013 yılı enflasyonu, Economist Intelligence Unit (EIU) verilerine göre % 1,3 olarak gerçekleşirken 2014 yılı için % 0.4 olarak gerçekleşmiştir. Su ve elektrik fiyatlarının kontrolü de düşük enflasyona katkıda bulunmaktadır. Umman'da son 2 yılda konut ve iş yerleri kiralalarında her bir yıl için % 100'den fazla artış olmuştur. Fakat bu durum enflasyon oranına yansımamaktadır. Çünkü kira fiyatının içinde dev-

let tarafından kontrol edilen ve fiyat artışına izin verilmeyen elektrik ve su fiyatları da dahil edilmektedir. Umman ekonomisinin %4'e yakın büyümesine karşılık enflasyonun % 0,4 oranının da gerçekleşmiş olması ödemeler dengesi-ne olumlu yansımıştır.

Tablo2: Temel Ekonomik Göstergeler¹²

GSYİH	80,57 USD
Kişi Başı GSYİH	13,306 USD
İşsizlik Oranı	%15
Enflasyon Oranı	0,40
İhracat	1.575.000 OMR
İthalat	945.000 OMR

Umman ekonomisinin en zayıf noktası, ekonominin petrol ve doğalgaz gelirlerine bağımlı olması ve işsizlik sorunudur.¹³ Sultanlığın petrol ve doğalgaz rezervleri, diğer Körfez ülkelerinden farklı olarak sınırlı seviyededir. Bu sebeple Maskat yönetimi, ekonomide üç konu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Birincisi yabancı iş gücünün yerli iş gücü ile değiştirilmesi, ikincisi petrol dışı gelirlerin artırılmasını amaçlayan ekonomik çeşitlendirme stratejisi ve üçüncüsü ise özelleştirme ile kamu yükünün azaltılarak serbest piyasa koşullarının tekellikten uzaklaştırılmasıdır. Aşağıda bu üç ekonomik strateji ile ilgili 2014 yılı içinde yaşanan gelişmeleri aktarmaya çalışacağız.

Yerli İş Gücü İstihdamı:

Umman'da her yıl iş gücüne dahil olan 30 binden fazla Ummanlının çeşitli iş imkanları ile üretime katkıda bulunması amacıyla 2001 yılında Sultan Kabus tarafından İş Gücü Bakanlığı kurulmuştur. İş Gücü Bakanlığı, Umman'da şirket kurarak yeni üretim ve istihdam alanı oluşturmak isteyen genç girişimciler için fon sağlamaktadır. Böylelikle Ummanlı girişimcilerin ve işçilerin sayısını kamu ve özel sektör piyasasında artırmaya çalışmaktadır. Zira Umman'da yabancı işçi sayısı her yıl artış göstermektedir. 2003'te kayıtlı yabancı işçi sayısı 559.000 iken, 2014 yılı itibari ile bu sayı 1.761.000'i bulmuştur. Yabancı işçiler kamuda istihdam edilmezken tamamen özel sektörde çalışmaktadır. Özel sektörde çalışan Umman nüfusunun 184.485 olduğu düşünülürse özel sektörde yabancı işçi istihdamının % 85'lerde olduğu görülmektedir. Bu duruma bir çözüm getirmeyi planlayan Maskat yönetimi, yabancı istihdamını % 33'e düşürmeyi hedeflemekte ve bunun için çeşitli önlemler almaktadır.¹⁴

İş Gücü Bakanlığı, kamu dışı sektörlerde çalışan Ummanlıların sayısının sadece % 18 gibi çok düşük bir oranda kalmasından dolayı, ekonomik kalkınma için öncelikli sektörler olarak görülen turizm, tarım ve petrol gibi bazı alanlarda çalışan yabancı işçilere birtakım sınırlandırmalar getirmiştir. Yönetim tarafından belirlenen bu şartlara uymayan şirketlere ise göçmenlerin çalıştırılmamasından kamu alanında yapılan büyük projelere alınmama ya kadar birçok yaptırımın uygulanması söz konusu olabilmektedir.¹⁵ 2014 Haziran'ında çıkarılan yeni bir kanun ile de yabancı iş gücü istihdamı iki

yıllık bir süre ile sınırlandırılmıştır. İki yıl süre ile bir iş yerinde çalışan yabancıların yeni bir iş için iki yıl bekleme zorunluluğu getirilmiştir. Bunların yanında taksit sürücülerinin tamamının Ummanlı olma ve yabancı şirketlerin, çalıştırdıkları işçi sayısının % 30'unu Ummanlılardan istihdam etme zorunluluğu bulunmaktadır.¹⁶

2014-Sektörlere Göre Umman'lı İşçi Oranları¹⁷

Sektör	%
Finans	80,6
Elektrik-Gaz-Su	74,6
Madencilik	59
Ulaştırma	29,6
Eğitim Kurumları	28,1
Tarım	13,4
İnşaat	10,2
Otelcilik	7,5
Diğer	16,1

Ummanlı işçiler için asgari ücret 120-150 OR(Umman Riyali) arasında değişirken yabancılar için bir alt limit söz konusu değildir. Sosyal güvenlik, Ummanlı vatandaşlar için mecburi iken yabancı çalışanlar için herhangi bir zorunluluk bulunmamaktadır.¹⁸ Yabancıların aylık ücreti, vasıflarına göre 70 OR'den başlamakta, bunların yanında barınma ve yemek imkanları sağlanmaktadır. Sosyal güvenlik, Ummanlılar için mecburi olup, aylık maaşın % 17'si dolayındadır. Bunun % 10,5'i firmalarca ödenmektedir. Yabancı çalışanlar için sosyal güvenlik ödemesi bulunmamakla birlikte, kamu sözleşmelerinde zorunlu kaza sigortası vb. hükümler yer almaktadır. Firmalar getirdikleri işçileri başka şirketlere kiralamadıkları gibi başka bir şirketin getirdiği işçileri de çalıştırmamaktadır. İş Gücü Bakanlığı'nın verilerine dayanarak aşağıdaki tabloda da görüldüğü üzere Umman'da yabancı sayısı 2003'ten bu yana % 167 oranında artış göstermiştir. Umman Ticaret ve Sanayi Odası Başkan Yardımcısı Muhammed Ali el-Salih'e göre bu artış ülkede devam eden havalimanı, yol ve otel inşaatları gibi büyük projelerin sürdürülmesinden kaynaklanmaktadır. Salih'e göre bu yatırımların bitmesi ile yabancı nüfus da kendiliğinden azalacaktır.¹⁹

Umman'da Yabancı İşçi Sayısı²⁰

Yıl	Toplam Nüfus	Umman Nüfusu	Yabancı İşçi Nüfusu
2003	2.340.815	1.781.558	559.257
2010	2.773.479	1.957.336	816.143
2014	3.987.033	2.226.033	1.761.000

Ekonomik Çeşitlendirme

Umman'da bütçe gelirlerinin yaklaşık % 70'ni oluşturan hidrokarbon gelirlerinin, 2020 yılına (Vision 2020) gelindiğinde milli gelirdeki oranının %9'a düşürülerek diğer sektörlerin ağırlığının artırılması planlanmaktadır. Bu bağlamda özellikle petro-kimya ve plastik sanayi, transit ticaret, lojistik alanlarında yapılan yatırımların yanında baraj, liman, kara yolu, havaalanları, büyük ve modern turistik tesisler gibi projelere hız verilerek ekonominin çeşitlendirilmesi noktasında ciddi adımlar atılmaktadır.²¹

Umman ekonomisi için 2014 yılı bütçe dengesi, yılın ikinci yarısı itibarı ile düşen petrol fiyatları nedeniyle sıkıntı oluşturmıştır. Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) verilerine göre 2014 yılında % 3,7 oranında büyüyen Umman ekonomisi 2015 için % 5 oranında büyüyeceği, buna karşılık % 16,4 oranında bütçe açığı vereceği tahmin edilmektedir. Diğer gelirler sabit kalması şartı ile Umman ekonomisinin açık vermemesi için petrolün varil fiyatının 97 dolar civarında olması gerekmektedir. Bununla bağlantılı bir şekilde Maskat yönetimi, OPEC'in düşen petrol fiyatları sebebi ile üretimin azaltılmayacağı kararına tepki göstermiştir. Umman Sultanlığı Petrol Bakanı Muhammed bin Hamitel-Rumhy, Kuveyt'te katıldığı bir enerji konferansında OPEC'in ham petrol üretimine yönelik politikasını keskin bir dille eleştirmiştir. Hamit el-Rumhy'e göre gelirlerin bu kadar azaldığı bir dönemde pazar payını korumak gibi politik olduğu belirtilen gerekçelerle, ham petrol üretiminde kısıtlamaya gidilmemesinin hiçbir akılcı geçerliliği bulunmamaktadır. Bilindiği üzere, üretimin azaltılmaması kararı Suudi Arabistan ve Körfez'deki diğer bazı ülkelerin öncülüğünde alınmış ve söz konusu karar daha önce Venezüella ve İran tarafından da sert sözlerle eleştirilmiştir. Bu kez eleştirinin ilk kez Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (KİK) üyesi bir ülkenin en yetkili makamından geliyor olması açıklamanın önemini artırmaktadır. OPEC'in günlük ham petrol ihracat geliri 2,7-2,8 milyar ABD Doları seviyesinden 1,5 milyar ABD Dolarına gerilemiş durumdadır.²²

Maskat yönetimi özellikle 2014'ün ikinci yarısından itibaren düşen petrol fiyatları nedeniyle oluşacak bütçe dengesizliği nedeniyle petrol ve doğalgaz haricindeki gelirlerini artırmaya yönelik çabaları artırma kararı almıştır. Haziran ayında Standar&Poor's'un raporuna göre Körfez ülkeleri içinde Umman ve Bahreyn petrol fiyatlarındaki düşüşe karşı en savunmasız ülkeler olarak gözükmektedir.²³ Son yayımlanan rakamlara göre ülkenin petrol dışı gelirleri geçen yıla göre % 19 oranında artarak 6,2 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. Bu rakam toplam gelirlerin % 21'ine denk gelmektedir. Bu oranlar Umman'ın alt ve üst yapı yatırımlarının etkilerini göstermesi bakımından önemlidir. Ekonomi gelirlerinin çeşitlenmesi amacı ile Dugm Özel Ekonomi Bölgesi, imalat sanayi, tarım, balıkçılık, ulaştırma, lojistik, inşaat, petrol arıtma ve turizm alanında Maskat yönetiminin yaptığı yatırımlar 20 milyar doları aşmaktadır.²⁴ Turizm ve gaz tabanlı endüstriler hükümetin çeşitlendirme stratejisinin en önemli bileşenleridir.²⁵ Ülkeye gelen turist miktarını artırmak, hükümetin de

Vizyon 2020 Stratejisi çerçevesinde üzerinde önemle durduğu konulardan birini oluşturmaktadır. Turizm gelirleri ki bunlar arasında otellerin sağladığı gelirler, havaalanı ücret ve vergileri ile göçmenlerden sağlanan gelirler bulunmaktadır, bir önceki yıla göre bu gelirler % 17 oranında artış göstermiştir.²⁶

Özelleştirme

Maskat yönetimi, son dönemde gerek Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ile gerekse de ABD ve Avrupa ülkeleri ile imzaladığı serbest ticaret antlaşmaları nedeni ile piyasa ekonomisine geçişi hızlandıracak liberal politikalara geliştirilmesi- ne önem vermektedir. Bu bağlamda kamunun ekonomideki ağırlığını, özelleştirme çalışmaları ile azaltma çabasıdadır. Telekomünikasyon, su ve elektrik sektörlerinde özel sermaye yatırımlarının artırılması teşvik edilmektedir.

Mart 2014'te Katar Maliye Bakanı Ali Şerif el-Emadi'nin Umman ziyareti sırasında açıklamalarda bulunan Umman Maliye Bakanı el-Balushi, petrol ve doğalgaz sektörü haricinde birçok alanda özelleştirme çalışmaları olduğunu ve kamuya ait 60'tan fazla şirketin özelleştirme planları çerçevesinde olduğunu açıklamıştır.²⁷ Özel sektör gelirlerini arttırmak ve teşvik etmek için özelleştirme programlarının devam ettirileceğini ve bu bağlamda ülkenin telekomünikasyon şirketi Omantel'in % 19'luk kısmının özelleştirme çalışmalarında sona gelindiğini ifade etmiştir. Yine zarar eden Oman Air'in nakliye, kara ve hava operasyonundan oluşan üç parçasından birinin kamu idaresinde kalabileceğini, diğerleri ile ilgili yeni bir yapılanma planlarının olduğunu açıklamıştır.²⁸

Enerji

Umman ekonomisinin en temel sorunu birçok körfez ülkesinde olduğu gibi enerjiye dayalı ekonomik çeşitlilikten uzak yapısal sorunlardır. Sürdürülebilir ekonomik büyümenin gerçekleşmesi enerji fiyatlarına doğrudan bağımlı bulunmaktadır. Bu durum Maskat yönetimini mevcut enerji kaynaklarının rantabl kullanılmasına ve yeni enerji yataklarının bulunmasını teşvik etmektedir. Ülkede kanıtlanmış cari enerji rezervlerine yenileri eklenmediğinde 20 yıllık bir zaman diliminde tamamının biteceği tahmin edilmektedir. Umman'da Hidrokarbon enerji yatakları Yibal Fahud ve Al-Huwaisah bölgesinde yer almaktadır. Geçen yıl Aralık ayı içinde BP ile 16 milyar dolarlık yeni enerji sahalarının keşfine ilişkin antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşma ile ülkenin güney bölgesindeki Ghafeer, Sarmad, Harweel bölgelerinde 250 milyon bbl olduğu tahmin edilen rezervlerin bulunup çıkartılması hedeflenmektedir. Bunun yanında Maskat yönetimi Hint sermayeli RelianceIndustries, İsveçli Gott Oil, Danimarkalı Odin Energy ve İrlandalı Circle Oil şirketleri ile üç yıl süre ile ülkede yeni enerji yataklarının keşfine ilişkin antlaşma imzalamıştır. Şu durumda ülkede 14 şirket 22 farklı alanda yeni kaynakların keşfine çalışmaktadır. Bu çalışmalar sonucunda bu yıl itibari ile PDO (Umman Petrol Geliştirme) kendi rezervlerine 23,08, Occidental 6,15 milyon varil ham petrol

ekleyebilmiştir.²⁹ Umman'da petrol ve doğalgaz üretiminin tamamına yakını PDO tarafından yapılmaktadır. Bu şirketin hisselerinin % 60'ı Sultanlığa, % 34'ü Dutch/Shell Grubu'na, % 4'ü Total Grubu'na ve % 2'si Portekiz Partex Grubu'na aittir.³⁰ Umman'da PDO petrol üretimini günde 600.000 varilden aşağı düşürmemeyi hedeflemektedir.

Maskat yönetiminin yoğun olarak petrol ihraç ettiği ülkelerin başında, Çin %32,2, Tayland %16,8, Japonya %16,4 ve Güney Kore %15 gelmektedir.³¹

Tablo3: Petrol İhraç Edilen Ülkeler

Ülke	Tutar (bin varil / gün)
Çin	495
Japonya	80
Tayvan	75
Tayland	47
Hindistan	44
Singapur	37
Güney Kore	14
Sri Lanka	13
Toplam	833

Kaynak: Umman Petrol ve Gaz Bakanlığı³²

Maskat yönetimi sahip olduğu doğalgaz yataklarının sınırlı olması nedeni ile de yeni rezerv bulma çalışmalarını yukarıda bahsedilen antlaşmalar çerçevesinde devam ettirmektedir. Sınırlı doğalgaz kaynakları nedeni ile Umman, Katar'dan Yunus Boru Hattı (DolphinPipeline) ile doğal gaz satın almaktadır. Ayrıca 2015 yılında faaliyete geçecek olan İran-Umman Doğalgaz Boru Hattı ile doğalgaz ihtiyacını büyük ölçüde karşılamış olacaktır.³³ Umman'ın doğal gaz üretiminin 2012 yılında 31 milyar m³ iken 2015 yılında, 35 milyar m³ olması, tüketimin ise 2012 yılında 18 milyar m³ iken 2015 yılında 21,0 milyar m³ olarak gerçekleşmesi öngörülmektedir.³⁴

Dış Politik Gelişmeler

Yaklaşık 40 yıldır Umman Sultanı olan Kabus'un yönetip yönlendirdiği Umman dış politika ilkelerini, genel olarak; ülkelerin ve halkların milli egemenliklerine saygı, iç işlerine karışmama, tarafsız ve bağımsız bir dış politika ile barış içinde bir arada yaşama, sorunların barışçıl yöntemlerle çözülmesi ve tüm insanlığın güvenlik ve refahının korunması şeklinde ifade edebiliriz.³⁵ Umman gerek ABD ile olan yakın ilişkileri, gerek KİK üyesi olması yönü ile Körfez Arap ülkeleri ile ortaklığı ve gerekse de Ortadoğu'da her geçen gün varlığını hissettiren İran ile olan siyasi ve ekonomik ilişkileri nedeni ile Ortadoğu dış politikasında proaktif bir rol üstlenmektedir.³⁶ Washington

Enstitüsü'nden Simon Henderson '*Umman ABD ve İngiltere ile dostluğunun yanında İran ile de iyi derecede dost, bu durum Umman'ın diplomatik ilişkileri için iyi bir oyun*' değerlendirmesi yaparak Maskat yönetiminin dış politikasına dikkatleri çekmektedir.³⁷ Umman'ın ABD-AB ve İran arasında yapılan üçlü zirveye ev sahipliği yapması, bunun yanında Suriyeli muhaliflerle Beşar Esad bürokratlarının Maskat'la gizlice görüştüğüne ilişkin haberler, 2014 yılı içinde Umman dış politikası ile ilgili en çok tartışılan konular olmuştur.³⁸ Umman, gerek İran ile geliştirdiği ilişkiler gerekse de KİK'in Suudi Arabistan önderliğinde siyasi birliğe doğru gelişmesi tekliflerine karşı çıkması ile Körfez'de blok olarak Suudi Arabistan önderliğine karşı çıkması yönüyle, tarafsız ve bağımsız bir dış politika yürüttüğünü göstermektedir.³⁹

Umman-İran İlişkileri

İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani 12-13 Mart tarihlerinde resmi bir ziyaret için Umman'a gelmiştir. Ziyaret, İran medyasında iki ülke arasındaki ilişkinin geliştirilmesi ve diğer Körfez ülkeleri ile İran arasındaki gerginliği gidermeye yönelik olduğu ifade edilmiştir. Ruhani'ye, Dışişleri Bakanı Muhammed Cevat Zarif ile Petrol Bakanı Bijan Zanganeh eşlik etmiştir. Ziyarete yılda 10 milyar metreküp doğal gaz satışını içeren bir antlaşması imzalanmıştır. Boru hattı Hürmüz Boğazı'nın altından Umman'ın Sohar limanına uzanacağı açıklanmıştır.⁴⁰ 1 milyar dolara mal olacak boru hattının, yıllık 60 milyar dolar değerinde bir doğal gaz potansiyelinin Umman vasıtası ile diğer Körfez ülkelerine dağıtımı planlanmaktadır.⁴¹

2014 yılı içinde Umman dış politikasında yaşanan en önemli gelişme P5+1 ülkeleri ile İran arasındaki nükleer görüşmelerin bir sonuca ulaşması için belirlenen 24 Kasım tarihi öncesinde, 9-10 Kasım tarihlerinde AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Catherine Ashton, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ve İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevat Zarif arasında Umman'da üçlü bir zirve gerçekleştirilmesidir.⁴² Görüşmelerde, Umman'ın tercih edilmesi Maskat yönetiminin ABD ve İran ile ilişkilerinde oluşturduğu güvenden kaynaklandığı yorumu sıklıkla yapılmaktadır. Umman bir taraftan İran ile geliştirdiği pragmatik politikalar ile KİK ve İran arasında köprü oluştururken diğer taraftan ABD ve İngiltere ile olan yakın ilişkileri nedeni ile İran'ın Batı ile diyaloglarında arabulucu rolü oynayabilmektedir.⁴³ Bunu teyit sadedinde İran Dışişleri Bakanı Sözcüsü Hamid Reza Asefi yaptığı açıklamada "1979 İran İslam Devrimi'nden buyana KİK devletleri ile karşılaştırıldığında Saltanat ile İran arasında dostluk ve iyi ilişkilerin her zaman-kinden daha iyi olduğu söylenebilir" demiştir.⁴⁴

Umman ile İran arasındaki ticaret hacmi, İran'ın Maskat Büyükelçisi Ali Ekber Sibeveih'in açıklamalarına göre 3 yıl önce 200 milyon dolar iken bugün 1 milyar dolara ulaşmıştır. İki ülke ticareti petrokimya, teknoloji ve petrol rafinerisi inşası gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır.⁴⁵ İran, Umman'ın Duqm limanında, 100 büyük petrol tankının kurulması ve bir demir eritme tesisinin

yapımını da içine alan 4 milyar dolarlık bir yatırım projesini gerçekleştirme kararı almıştır. Ayrıca İran, Sohar ve Salalah limanları için de 2 milyar dolarlık bir yatırım kararını imzalamıştır. Bunun yanında Umman'ın İran'da petrokimya eğitim ve petrol işleme alanlarında 4 milyar dolarlık bir yatırım yapması kararlaştırılmıştır.⁴⁶ İran ve Umman arasında gerçekleşen diğer bir diplomatik temas, 17 Kasım'da Dışişleri Bakanı Alawi'nin gayri resmi bir ziyaret çerçevesinde İran'a gitmesi ile gerçekleşmiştir. Alawi burada Cumhurbaşkanı Ruhani ve Dışişleri bakanı Cevat Zarif ile bir araya gelmiştir. İran'ın resmi haber ajansı İRNA'nın haberine göre, ziyarette bölgedeki gelişmeler ve terörizm konusu görüşülmüştür.⁴⁷ Söz konusu görüşme kamuoyunda, ABD ile İran arasında arabulucu rol oynayan Maskat yönetiminin 9-10 Kasım'da Umman'da gerçekleşen Nükleer görüşmeler sonrası gelişmelerin değerlendirildiği ve ABD ile olan diyalog sürecinin devam ettirilmesinin konuşulduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

Umman-Türkiye İlişkileri ve Diğer Önemli Dış Politik Gelişmeler

8 Aralık'ta Maskat'ı ziyaret eden TBMM Başkanı Cemil Çiçek burada, Umman Şura Meclisi Başkanı Şeyh Halid bin Hilal bin Nasır el-Maaveli ile görüşmüştür. İki ülke arasındaki ilişkileri, tarihten gelen işbirliği ile ilişkilerin her alanda geliştirilmesi gerektiği bir ülke olarak değerlendirmiştir. Çiçek burada yaptığı açıklamada 'Aramızda herhangi bir siyasi sorun yok. Bu nedenle başta müteahhitlik hizmetleri olmak üzere, savunma sanayi dahil pek çok alanda Türkiye için fırsatlar var. O nedenle biz, hem hükümetler düzeyinde hem de parlamentolar düzeyinde bu ilişkileri daha da geliştirmeye gayret ediyoruz. İki ülke arasındaki ticaret hacminin 1 milyar dolara çıkarılmasını hedefliyoruz fakat potansiyelin daha fazla olduğuna inanıyoruz. Türkiye ile KİK arasında 3 yıl önce askıya alınan serbest ticaret antlaşmasının tekrar canlandırılabilirliğini bunun sadece ekonomiye değil diğer ilişkilerde faydası olacağını düşünüyoruz" diyerek iki ülke arasında ki ilişkilerin daha da geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Ziyarette basın mensuplarının sorularını da cevaplayan Çiçek, Umman'ın KKTC'de (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti) bir temsilciliğinin bulunduğunu, sözde Ermeni soykırımı konusunda ise Türkiye'nin görüşlerini paylaştığını ifade ederek iki ülke siyasi ilişkilerinin birbirini desteklediğini ifade etmiştir.⁴⁸ Umman Şura Meclis'i Başkanı Maaveli ise ziyaretin iki tarafın işbirliğini güçlendirdiğini her iki ülkenin bölgede ve dünyada barışın gelişmesini sağlamaya yönelik katkıları olduğunu söylemiştir.⁴⁹

İki ülke arasında 2014 yılı içinde ki diğer önemli diplomatik ilişki Umman Dışişleri Bakanı Yusuf Bin Alawi'nin 1-3 Mayıs'ta Türkiye'ye gerçekleştirdiği ziyaret ile gerçekleşmiştir. Burada Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu ile görüşen Alawi Türkiye ile Umman arasındaki tarihi dostluk ve işbirliğine vurgu yapmıştır. Alawi "Körfez İşbirliği Konseyi'nde Türkiye'nin tarihi

rolünü hükümet, halk ve ümmet olarak çok değerli buluyoruz. Türkiye'nin özellikle İslam İşbirliği Teşkilatı içinde ve uluslararası arenada çok aktif bir rolü var. Türkiye'nin İslam ve Arap ülkelerine verdiği açık desteği görülüyor ve bu Türkiye'nin gelişmişliğini ekonomik olarak güçlü olduğunu gösterir" değerlendirmesinde bulunmuştur. Görüşmede Davutoğlu ise iki ülke siyasi ve ekonomik ilişkilerin son yıllarda hızla arttığını ticari hacmin 500 milyon doları aştığını, 1 milyar dolara çıkarmayı hedeflediklerini, iki ülke arasında özellikle savunma sanayi ve kültürel ilişkileri geliştirmeye yönelik siyasi iradelerinin olduğunu ifade etmiştir.⁵⁰

Umman Dışişleri Bakanı Alawi, 20 Haziran'da ABD'yi ziyaret etmiş, burada ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ile görüşmüştür. Görüşme sonrası basına açıklama yapan Kerry, iki ülke arasındaki sanayi, bilim, teknoloji ve ticari ilişkilerin daha ileriye götürülmesi konularını körfezde uluslararası güvenliğin sağlanması konusunda katkıları bulunan majesteleri ile özellikle Irak başta olmak üzere bölge sorunlarını görüştiklerini ifade etmiştir. Alawi, ziyaretinde ABD Dışişleri Yakınoğu İşlerden Sorumlu Bakan yardımcısı Anne Patterson ve İsrail-Filistin müzakereleri ABD Özel Temsilcisi Martin Indyk ile bir araya gelerek bölgedeki sorunları ele almışlardır.⁵¹ Özellikle Martin Indyk görüşmesi sonrası Umman yönetiminin İsrail-Filistin sorununa ilişkin Körfez ülkeleri ile İsrail arasında bir arabulucu rol oynayıp oynamayacağına ilişkin tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bilindiği üzere Umman, ABD ile İran arasındaki nükleer müzakerelerde ev sahipliği yaparak iki ülke arasında başarılı bir arabulucu rol üstlenmiştir.yapmıştır.

Umman için 2014 yılında gerçekleşen diğeri bir önemli dış politik gelişme Dışişleri Bakanı Alawi'nin 3 Haziran'da Hindistan'a resmi bir ziyarette bulunmasıdır. Burada yeni atanan Hindistan Dışişleri Bakanı Sushma Swaraj ile görüşen Alawi, iki ülke arasındaki ticaret hacminin artırılması ve Umman'da yaşayan 700 bine yakın Hintli nüfusun durumu hakkında görüş alış verişinde bulunmuştur. Diğeri yandan Umman ile Hindistan arasındaki 2010 yılında 2,5 milyar dolar olan ikili ticaret hacmi, 2014 yılında 5,70 milyar dolar olarak gerçekleşerek 4 yıllık bir zaman diliminde yüzde yüzlük bir artış göstermiştir.⁵² 2015 yılı için iki ülke arasındaki ticaret hacminin 6 milyar dolara çıkarılması hedeflenmektedir. Ekonomik işbirliğinin yanı sıra Hnistan'la askeri ve siyasi konularda da işbirliği yapan Maskat yönetimi, Yeni Delhi hükümetinin Körfez bölgesindeki önemli bir müttefiki haline gelmeye başlamıştır. Maskat yönetimi, Hindistan için körfez bölgesinde önemli bir ticaret ortağı olduğu gibi, iki ülke arasında devam eden savunma ve güvenlik alanındaki işbirliği sayesinde ile siyasi ve askeri konularda da ilişkilerini de geliştirmektedir.⁵³ Ayrıca Hindistan Cumhurbaşkanı Pranab Mukherjee, 26 Ekim'de Hindistan'ı ziyaret eden Umman Ticaret ve Endüstri Bakanı Dr. Ali bin Masoud el-Sunaidy ile Sultan Kabus'a bir mektup göndermiş, mektupta Sultana sağlık sorunlarının düzelmesi ve Umman halkının refah seviyesinin ilerlemesi temennisinde bulunarak iki ülke ilişkilerinin karşılıklı çıkar çerçevesinde gelişmesini arzu ettiğini ifade etmiştir.⁵⁴

Sonuç

Umman, petrol fiyatlarının özellikle son 6 ayda % 50 oranına düşmesi sonucunda bütçe dengesizliği ile karşı karşıya kalmıştır. Bu durum Sultanlığın, ekonominin gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalarına ve ülkede serbest piyasa koşullarının yerleştirilmesine dönük ekonomi politikalarına öncelik ve hız vermesi gerektiğini ortaya koymuştur. 2014 yılı içinde özellikle İran ve ABD arasında yapılan doğrudan görüşmelere ev sahipliği yapması, KİK'ten bağımsız İran ile geliştirdiği yakın ilişkiler nedeni ile Umman körfezin dikkat çekici bir politik aktörü olmuştur. Körfez'in küçük fakat etkili ülkesi Umman, ekonomide hidrokarbon gelir bağımlılığını aştığında, Sultan Kabus'un sağlık sorunlarının oluşturacağı siyasi belirsizliği önceden planlaması durumunda ve bölgede yürüttüğü tarafsız, bağımsız proaktif dış politikasını devam ettirmesi hâlinde, hiç şüphesiz dünyanın Ortadoğu'da yakından takip ettiği ülkelerden biri olamaya devam edecektir.

Kronoloji

- **12 Mart:** İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhan'ı Umman'a resmi bir ziyarette bulundu.
- **29 Nisan:** İspanya Kralı Juan Carlos üç günlük resmi bir ziyaret için Umman'a geldi.
- **1-3 Mayıs:** Umman Dışişleri Bakanı Yusuf Bin Alawi bin Abdullah Türkiye'yi ziyaret etti.
- **30 Mayıs:** Malta Dışişleri Bakanı George Vella, Umman'ı ziyaret etti.
- **3 Haziran 2014:** Umman Dışişleri Bakanı Yusuf Bin Alawi Hindistan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirdi.
- **20 Haziran:** Umman Dışişleri Bakanı Yusuf Bin Alawi Amerika Birleşik devletlerini ziyaret etti.
- **9 Temmuz:** Umman Sultanı Kabus Bin Said, tedavi için Almanya'ya gitti.
- **9-10 Kasım:** AB-ABD ve İran Arasında Üçlü Görüşmeler Umman'da yapıldı.
- **17 Kasım:** Umman Dışişleri Bakanı Yusuf Bin Alawi İran'a gayri resmi bir ziyaret gerçekleştirdi.
- **19 Kasım:** İngiltere Prensi Harry Umman'ı ziyaret etti.

Notlar

- 1 "John Kerry meets Oman's Sultan Qaboos in Germany" <http://www.middleeasteye.net/news/john-kerry-meets-omans-sultan-qaboos-germany-1892172795>, 02.01.2015
- 2 Bilal Y. Saab "How Oman Became the Middle East's Indispensable Nation" <http://www.foreignaffairs.com/articles/142323/bilal-y-saab/silent-partner>, 12.02.2015.
- 3 "Reshuffle fails to quell Omani protests", www.alarabiya.net/articles/2011/03/08/140728.html, 8 Mart 2011, Erişim Tarihi (15 Mart 2014)
- 4 "Calls for change undimmed three years after foiled 'Oman Spring'", <http://www.middleeasteye.net/news/calls-change-undimmed-three-years-after-foiled-oman-spring...>, 12 Şubat 2015
- 5 "World Report 2015-Oman", <http://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/oman>, 13 Mart 2015
- 6 "Oman: Rights Routinely Trampled", www.hrw.org/news/2014/12/18/oman-rights-routinely-trampled, 19 Aralık 2014.
- 7 "In Oman, The Man Who Has Defined The Country Is Now Rarely Seen", www.npr.org/blogs/parallels/2014/11/16/364084883/in-oman-the-man-who-has-defined-the-country-is-now-rarely-seen, Kasım 2014; Simon Henderson, "Oman Ruler's Failing Health Could Affect U.S. Iran Policy", The Washington Institute, 7 Kasım 2014
- 8 Simon Henderson, "Oman Ruler's Failing Health Could Affect U.S. Iran Policy", The Washington Institute, 7 Kasım 2014
- 9 "Re-Arrested Activist Goes On Hunger Strike", www.amnestyusa.org/sites/default/files/uaa31814_0.pdf, 23 Ocak 2015
- 10 "Amnesty International Report 2014/15", <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/oman/report-oman/>, 14 Mart 2015.
- 11 "Umman Genel Ekonomik Görünüm", http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/oracle/webcenter/portalapp/pages/content..., 03.02.2015.
- 12 "Oman | Economic Forecasts | 2014-2050 Outlook" <http://www.tradingeconomics.com/oman/forecast>, 11.01.2015
- 13 "How Oman Became the Middle East's Indispensable Nation", <http://www.foreignaffairs.com/articles/142323/bilal-y-saab/silent-partner>, 05.02.2015.
- 14 "Oman extends curbs on foreign workers in construction, housekeeping", <http://www.reuters.com/article/2014/04/15/oman-workers-foreign-idUSL6N0N72A820140415>, 10.01.2015.
- 15 "Umman Genel Ekonomik Görünüm", http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/oracle/webcenter/portalapp/pages/content..., 03.02.2015.
- 16 "Oman expatriate labour ban: Important step to meet employment needs" <http://www.timesofoman.com/News/33689/Article-Oman-expatriate-labour-ban-Important-step-to-meet-employment-needs>, 01.02.2015.
- 17 "Umman'da Ummanizasyon Verileri," http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/blog/newsDetail?news_id... 01.02.2015
- 18 "Umman Genel Ekonomik Görünüm" http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/oracle/webcenter/portalapp/pages/content..., 03.02.2015.
- 19 "Oman's expat workforce rises 167 percent over 10 years" <http://www.timesofoman.com/news/35047/Article-Omans-espatriate-workforce-rises-167-per-cent-over-10-years#>, 03.02.2015.

- 20 "Oman's expat workforce rises 167 percent over 10 years" <http://www.timesofoman.com/news/35047/Article-Omans-expat-workforce-rises-167-per-cent-over-10-years#>, 03.02.2015.
- 21 "Oman presses ahead with diversification plans" <http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=262359610&Country=Oman&topic=Economy&oid=1892366373&aid=1>, 04.02.2015.
- 22 Umman Petrol Bakan'ından OPEC Kararlarına Eleştirisi", <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/oracle/webcenter/...>, 5 Ocak 2015.
- 23 "Oman's economy growing but still tied to oil", <http://omanobserver.om/omans-economy-growing-but-still-tied-to-oil/>, 02.02.2015.
- 24 Oliver Cornock, "Looking to 2014 and beyond", <http://www.oeronline.com/php/2014/jan/economy.php>, 01.02.2015.
- 25 "Oman is focus on fighting corruption in 2015" <http://gulfnews.com/news/gulf/oman/oman-is-focus-on-fighting-corruption-in-2015-1.1433122>, 25.01.2015.
- 26 "Umman Sultanlığının Petrol Dışı Gelirleri", <http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/blog...>, 12.02.2015.
- 27 "Sultanate plan to privatise more state-owned firms", <http://www.omantribune.com/index.php?page=news&id=152210&heading=Business>, 20.01.2015
- 28 "Oman plan to privatize one more company in 2014", <http://www.arabnews.com/news/543306>
- 29 Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), "Oman Ülke Bülteni", Şubat 2014.
- 30 "Overview", <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=mu>, 28.01.2015.
- 31 "Overview", <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=mu>, 29.01.2015.
- 32 OGDRT Data Coverage, Gas <http://www.mog.gov.om/english/tabid/309/Default.aspx>, 25.01.2015.
- 33 "Overview", <http://www.eia.gov/countries/cab.cfm?fips=mu>, 29.01.2015.
- 34 Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), "Oman Ülke Bülteni", Şubat 2014.
- 35 "Oman's Foreign Policy Under Sultan Qaboos: Independent, But To What Extent?" <http://www.lse.ac.uk/IDEAS/events/events/2014/14-05-22-Omans-foreign-policy-under-Sultan-Qaboos.aspx>, 25.01.2015
- 36 "The Only Sultan I've Ever Known" <http://foreignpolicy.com/2014/11/13/the-only-sultan-ive-ever-known/>, 12.02.2015.
- 37 In Oman, The Man Who Has Defined The Country Is Now Rarely Seen, <http://www.npr.org/blogs/parallels/2014/11/16/364084883/in-oman-the-man-who-has-defined-the-country-is-now-rarely-seen>, 21.01.2015.
- 38 Körfez'de Yeni Bir Aktör Umman, <http://www.usasabah.com/Guncel/2014/01/01/korfezde-yeni-bir-aktor-umman>, 03.02.2015.
- 39 "Oman-Iran Pipeline Deal Complicates Gulf Relation", <http://www.futuredirections.org.au/publications/energy-security/27-energy-security-swa/1938-oman-iran-pipeline-deal-complicates-gulf-relations-2.html>, 02.02.2015.
- 40 "Rouhani in Oman to Boost Trade", GulfTies, http://iranprimer.usip.org/blog/2014/mar/13/rouhani-oman-boost-trade-gulf-ties&usg=ALkJrhKY5n_58F9NEZYv8tc9zYDRGcMAg, 03.02.2015
- 41 "Bilateral trade between Oman and Iran hits \$600m", <http://www.timesofoman.com/News/Article-29642.aspx>, 25.01.2015.
- 42 "Experts commend Oman's role in trilateral talks", <http://omanobserver.om/experts-commend-omans-role-in-trilateral-talks/#>, 30.01.2015.

- 43 Samuel Kutty, "Oman's role adds momentum to fruitful Iran talks", <http://omanobserver.om/omans-role-adds-momentum-to-fruitful-iran-talks/>, 01.02.2015.
- 44 "World media hails Oman's role", <http://omanobserver.om/world-media-hails-omans-role/#> 02.02.2015.
- 45 "Bilateral trade between Oman and Iran hits \$600m", <http://www.timesofoman.com/News/Article-29642.aspx>, 02.02.2015.
- 46 "Iran's Rouhani in Oman to boost ties with Gulf ally", gulfnews.com/news/gulf/oman/iran-s-rouhani-in-oman-to-boost-ties-with-gulf-ally-1.1303103, 12.02.2015.
- 47 "Umman Dış İşleri Bakanı Alawi Tahran'da", <http://www.kanalahaber.com/haber/dunya/umman-disisleri-bakani-bin-alevi-tahranda-202925/>, 16.03.2015
- 48 "Çiçeğe Umman'da Osmanoğlu Sürprizi", <http://www.yenisafak.com.tr/gundem/ciceke-ummanda-osmanoglu-surprizi-2038589>, 01.01.2015.
- 49 "TBMM Başkanı Çiçek Umman'da" http://www.meclishaber.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=131191. 10.02.2015.
- 50 "Umman Dış İşlerinden Sorumlu Bakan Alawi ülkemizi ziyaret ediyor.", <http://www.mfa.gov.tr/umman-disislerinden-sorumlu-bakani-alawi-ulkemizi-ziyaret-ediyor.tr.mfa>, 04.02.2015.
- 51 "Remarks With Omani Foreign Minister Yusuf bin Alawi bin Abdullah Before Their Meeting", <http://www.state.gov/secretary/remarks/2014/06/228086.htm>, 16.03.2015.
- 52 "Official visit of Oman's Foreign Affairs Minister to India", http://www.omanembassy.in/whats_new15.asp, 16.03.2015.
- 53 "India, Oman Extend MOU on Military Cooperation to 2015", <http://investinindia.com...>, 16.03.2015.
- 54 "Gulf State Analytics Montly Monitor Report Oman" https://gallery.mailchimp.com/02451f1ec2ddb874bf5daee0/files/Gulf_State_Analytics_Monthly_Monitor_October_2014_02.pdf, 16.03.2015.